

Täydennyskoulutuksen myyttien etsintää

Matti Parjanen: Myytit ja täydennyskoulutus. Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos. Julkaisusarja A: tutkimusraportti n:o 36. 1985.

Matti Parjanen on paneutunut korkea-asteen täydennyskoulutuksen piilorakenteiden tutkimukseen teoksellaan ”Myytit ja täydennyskoulutus”, joka muutaman viikon ajan on ollut alan harrastajien luettavissa. Tutkimus on jatkoa Parjasen viime syksynä Jyväskylässä korkeakoulututkimuksen päivillä esittämälle puheenvuorolle, joka — saamieni tietojen mukaan — sai siellä suopean vastaanoton.

Tarkastelen seuraavassa Parjasen tutkimusta kokemuksella, jonka olen saanut korkea-asteen täydennyskoulutuksen käytännön kehittämistyössä. Tuolloin olen usein haikaillut teoreettisen otteen vähäisyyttä tai sen puuttumista kokonaan täydennyskoulutuksen kehittämisessä. On siis periaatteessa helppo yhtyä Parjasen tutkimuksen viimeisellä sivulla esitettyyn kysymykseen: miksi juuri täydennyskoulutuksessa käytäntö kulkee teorian edellä. Antaako Parjasen tutkimus sitten rakennuspuita uudenlaisen käytännön ja teorian suhteeseen?

Tekijä sanoo johdannossa tutkimuslauseen tarkoitukseksi tuoda esiin korkea-asteen täydennyskoulutuksen mahdollisia piilorakenteita. Tätä varten kuvataan täydennyskoulutuksen volyymin ja kehittämissuuntia Suomessa, täydennyskoulutuksen ristiriitaisista asemasta työelämän ja korkeakoulutuksen puristuksessa sekä täydennyskoulutukseen liittyviä didaktisia ongelmia.

Piilorakenteita pyritään lähestymään myyttiteorian valossa. Tästä näkökulmasta pyritään palaamaan täydennyskoulutuksen piilorakenteisiin esittelemällä eräitä varsin

vapaasti assosioituja myyttejä. Tutkimuslause päättyy täydennyskoulutuksen myyttien metodologiseen tarkasteluun.

Parjanen käyttää teokseen nimikettä tutkimuslause. Tällä tarkoitettaneen sitä, että kyseessä ei ole tutkimus sanan vakiintuneessa merkityksessä, mutta ei myöskään pamfletti. Julkaisun tieteellinen arvo punnitaan lähiaikoina, joten se jääköön ammattilaisten tehtäväksi.

Parjasen julkaisussa on kiinnostavinta sen näkökulman laaja-alaisuus ja monisuuntaisuus. Tekijä seuraa aikaansa valppaasti ja esittää sopivia esimerkkejä eri elämäniloista, lähinnä kuitenkin yritysmailmasta ja korkeakoululaitoksesta. Sanankäyttö on iskevää ja assosiaatiot virkeitä.

Myyttiteorian esittely oli allekirjoittaneelle teoksen varsinainen anti. On tunnettua, että sosiologian piirissä Falkin ja Sulkusen myyttiteoriaan pohjautuva tutkimus suomalaisen miehen humalan kuvauksesta elokuvassa herätti vilkkaan keskustelun tällaisen lähestymistavan mahdollisuuksista inhimillisen elämän tutkimuksessa. On kuitenkin vaikea arvioida, mitkä ovat myyttiteorian soveltamismahdollisuudet koulutusrakenteisiin ja niiden sisälle.

Parjasen tutkimuslause antaa tässä mielessä enemmän lupauksia mahdollisuuksista kuin vastauksia. Se osoittaa suuntia, mistä etsiä myyttejä, mutta ei juurikaan paljasta niitä. Myyttejä ja täydennyskoulutusta koskeva yhteenveto-osa on mielestäni aika hajanainen, kun siinä käsitellään rinnan esimerkiksi myyttejä informaatioyhteiskunnasta ja yritys-koulutuksen myyttisten gurujen katoamista. Julkaisun sisältöä olisi saattanut selkiyttää rajoittuminen joko koulutusrakenteisiin tai koulutuksen didaktiseen toteutukseen: nyt liikutaan molemmilla kentillä nopeaan tahtiin.

Samaa liikkuma-alan laajuutta kuvaa se, että tutkimuksessa käytetään esimerkkejä yritysmailman johtamiskoulutuksesta ja korkeakoulujen täydennyskoulutuksesta. On tietysti mukava kuulla, miten yritysmailman koulutus näyttää kehittyvän Yhdysvalloissa, mutta konkreettiset esimerkit suomalaisesta korkea-asteen täydennyskoulutuksesta jäävät tällöin aika vähälle. Vaikka kukapa tietää: ehkä meidän tiemme täydennyskoulutuksessa onkin Yhdysvalloissa viitotettu; piirteitä siitä on havaittavissa.

Parjasen tapana on soveltaa varsin vapaasti muualla kehiteltyjä nelikenttiä tai luokituksia täydennyskoulutukseen. Rinnastukset elinikäisen kasvatuksen ja täydennyskoulutuksen (Alanen/Parjanen) tai korkeakoulutuksen täydennyskoulutuksen vs. yhteiskunnan ja tieteen (Häyrynen/Parjanen) välillä voivat kyllä olla kiinnostavia. Aika kaukaa haetaan kuitenkin ajattelun välineitä, jos täydennyskoulutukseen sovelletaan perheneuvonnan myyttejä (Esko/Parjanen): en koe koskaan jakaneeni anteeksiantoa, pelastusta tai vapautusta täydennyskoulutustilaisuuksissa.

Teoksen viimeinen luku, jossa käsitellään täydennyskoulutuksen myyttien metodologiaa herättää kysymyksiä ja toiveita. Tällöin esitellään kasvatussosiologian viimeisimpiä ”guruja” (Bernstein, Young, Collins, Bowles ja Gintis, Bourdieu). Parjanen ideoi, millaisia tutkimustee- moja voitaisiin näiden suuntausten pohjalta löytää täydennyskoulutuksessa. On valitettavaa että teos tässä koh- taa lähestyy eniten pampflettia.

Kasvatussosiologian viimeisistä suuntauksista voisi ymmärtääkseni etsiä näkökulmia täydennyskoulutuksen teoreettiseen tarkasteluun paremmin kuin myyttiteoriasta. Esimerkiksi Collinsin teoria statusryhmien kilpailusta val- lasta koulutuksen avulla so-

veltunee Suomessa ennen muuta aikuiskoulutukseen. Samoin koulutuksen ja työelämän rakenteellisen vastaa- vuuden teoria täydennettynä työelämän edellyttäminen kvalifikaatioiden tarkastelulla antaisi pohjaa mm. täyden- nyskoulutuksen hierarkisuu- den tutkimukseen. Parjasen teoksessa viitataan näihin mahdollisuuksiin, mutta samalla sokeudutaan aika pin- tapuoliseen metodologiseen pohdiskeluun.

Suomalaisessa koulutusjär- jestelmässä on ehkä parem- piakin kohteita myyttiteorian soveltamiseen kuin täyden- nyskoulutus. Mieleepi tuli Parjasen teosta lukiessa aina- kin peruskoulu erilaisine kou- lutusrakenteeseen liittyvine uskomuksineen ja arvostuksi- neen tai korkeakoululaitos, jossa ”tieteellisyyden” ja ”si- vistyksen” käsitteillä on myy- tinomaisia merkityksiä.

Uskon, että Matti Parjasen tutkimuslause on ainakin täydennyskoulutuksen parissa ammatikseen toimiville henki- löille virkistävä ja ajatuksia herättävä lukukokemus. Jos se innostaa muitakin tutkijoi- ta kehittämään täydennys- koulutusta koskevia teoreetti- sia näkökulmia ja käynnistä- mään alan empiiristä tutki- musta, saamme olla kiitollis- sia. Minut se viritti lukemaan Paavo Haavikon teoksen ”Pi- meys”. (Haavikko saattaisi muuten olla myyttitutkimuk- selle hyvä aihe...).

Tapio Varmola